

ved faste skoler, en til deres bestemmelse passende dannelse, — medens omgangsskolelærerne skulde undervises av kirkesangerne under sogneprestens tilsyn, og saa bestaa en prøve for prostens, som efter loven ogsaa skulde anta de „omgaaende skoleholdere“. Under 20 oktober 1832 meddelte kirkedepartementet Akershus stiftsdirektion at oplysningsvæsenets fond nu var i den forfatning, at man kunde paabegynde oprettelsen av de i skoleloven omhandlede lærestalter. Departementet antok at der for det første kun burde oprettes ett seminar, i Akershus stift, som da kunde tjene til mønster for „deslige instituters“ organisation i fremtiden¹⁾.

I 1834 begyndte Asker seminar sin virksomhet. Ved kgl. resolution av 14 januar 1837 blev det bestemt at dette seminar skulde være en fast vedvarende indretning, og samtidig blev der for seminaret utfærdiget et reglement, som kom ogsaa det allerede bestaaende, men mangelfuldt indrettede seminar i Trondenes til gode, likesom det fik betydning for de nye seminarer i Klæbu og paa Stordøen, begge fra 1838, og for seminaret i Holt, fra 1839. „Dette reglement for den enkelte indretning“ — siger den kgl. skolelovskommission av 1885²⁾ — „er nemlig ikke alene efterhaanden gjort gjældende for de senere oprettede seminarer — med nogle modifikationer efter de stedlige forhold, — men har som en naturlig følge af denne sin almenyldighed været benyttet som og i virkeligheden været grundlaget og som saadant helt igjennem øvet overveiende indflydelse ved enhver senere bearbejdelse af spørgsmaalet om seminarieundervisningen, ikke mindst ved udarbejdelsen af det gjældende almindelige seminarie-reglement af 1869, der indeholder samtlige regler for kravene til og ordningen af vor folkeskolelærerdannelse, altsaa baade dens indhold og midlerne og formerne hvorved dette sikres.“ Efter dette reglement skulde der i seminaret undervises i religion, morsmaal, regning, sang og musik, geografi, historie, sjæle- og tænkelære. Der skulde være to klasser; til den første var det mest elementære henlagt; i øverste klasse skulde undervisningen gaa videre i de teoretiske fag, og ved siden derav skulde tiden anvendes til opøving i praktisk lærergjerning.³⁾

Naar fire av vore stiftsseminarer — Hamar seminar grundedes 1867, for det nyoprettede Hamar stift — har sin oprindelse i 1830-aarene, skyldes det, som allerede nævnt, skoleloven av 1827 og de ved oplysningsvæsenets fond tilveiebragte midler;

¹⁾ N. Aars Beretning om Asker seminariums femtiaars-jubilæum, s. 9—10.

²⁾ Foreløbig indstilling ang. lov om seminarer m. m. side 3.

³⁾ N. Hertzberg Asker seminar 1834—1866, s. 263—64.

men vi maa ogsaa tro at dette virksomme arbeide for læreruddannelsen har sammenhæng med den politiske og aandelige rørelse som særmerker denne tid, og som vækker forstaaelsen av at de nye forhold kræver en større folkedannelse.

I de i 1845 og 1848 fremlagte forslag og indstillinger angaaende lover for almueskolevæsenet findes ingen antydning til forandringer i læreruddannelsen eller seminarordningen. Dog blev det snart erkjendt at de „omgaaende skoleholdere“ havde en utilstrækkelig uddannelse, og saaledes vækkes der i 1850 (eller 1851) fra Bratsberg amts geistlige forening motion om oprettelse av et mindre seminar for nedre Telemarkens og Bamble fogderier.¹⁾ Spørgsmaalet om en forbedring paa dette punkt kommer ogsaa med i den diskussion om almueskolens tilstand som gaar forut for loven av 1860. Kommissionen av 1858 anbefalte særskilte lærestalter for lærere ved kreds-skolen og prestegjældsskolen, og loven av 16 mai 1860 faar følgende bestemmelse (§ 60): „Til uddannelse af almueskolelærere skal der foruden stiftsseminarierne være mindre lærestalter eller lærerskoler, der enten som parallelklasser knyttes til en høiere almueskole eller som høiere klasse til en kreds-skole.“ I tiden efter 1860 finder vi saaledes — foruten de tidligere stiftsseminarer, for hvis undervisning reglementet av 14 januar 1837 fremdeles var gjældende — adskillige „lærerskoler“, hvis kursus varte 1—1½ aar, og som særlig var beregnet paa omgangsskolens lærere. De bygget paa de kundskaper som almueskolen meddelte, og hadde blot én klasse ad gangen; naar denne var ført frem til afgangseksamen, som — naar kursus varte 1½ aar — kunde holdes avvekslende i juni og december, blev ny klasse, eller rettere nyt kursus, sat igang. Lærerpersonelet bestod gjerne av en bestyrer, der som førstelærer underviste i de fleste teoretiske fag, og av en andenlærer som nærmest hadde færdighetsfagene. Flere av vort lands fremtrædende geistlige og teologer har i sine yngre aar virket ved disse lærerskoler; vi kan nævne dr. theol. *Krog-Tønning* og biskop *Chr. Brun*, begge ved lærerskolen i Balestrand, og professor *E. Munch* (Myhre), som virket ved lærerskolen i Solum nær Skien. Foruten paa de nævnte steder var der lærerskoler i Søgne, Volden, Alten og flere steder. Asker seminars bestyrer *Gislesen* polemiserede mot oprettelsen av saadanne lærestalter med ringere maal, og *N. Hertzberg* uttaler at de viste sig uskikket til at skaffe skolen habile lærere.²⁾ Da den værste nød var avhjulpet, blev lærerskolene, hvis virksomhet var ordnet ved

¹⁾ I anledning av denne motion antydet *Gislesen* at der burde oprettes et nyt seminar paa Oplandene. *Hertzberg* Asker seminar, s. 282.

²⁾ Asker seminar s. 282.